

30 års innsats for fiskeriforskning i sør

Industrilandene må ta en stor del av ansvaret for at verdens marine ressurser er overbeskattet og at miljøet trues av forurensning og ødeleggelse. Er det grunn til å tro at Norge har noe å bidra med på disse områdene i sør?

Ingvar Huse
ingvarhuse@imr.no

Tore Strømme
tore.stromme@imr.no

Få kjenner til at Havforskningsinstituttet har en betydelig aktivitet i sør. Innenfor Fiskerifaglig senter for utviklings samarbeid (Fagsenteret) arbeider 15 personer. I tillegg utfører et varierende antall personer fra andre avdelinger ved Havforskningsinstituttet, fra Fiskeridirektoratet og fra andre institusjoner tidsavgrensede oppdrag for senteret.

Senteret ble opprettet på initiativ fra Norad som en av deres sju nasjonale fagsentre innenfor miljø (inkludert forvaltning av naturressurser). Norad har også vært den største bidragsyteren, men etter at ambassadene nå har overtatt en større del av ansvaret for finansiering og gjennomføring av bistandsprosjekter, har Norad nå en mer faglig evaluerende rolle, og mye av det konkrete prosjektarbeidet skjer mot samarbeidslandene og de lokale ambassadene.

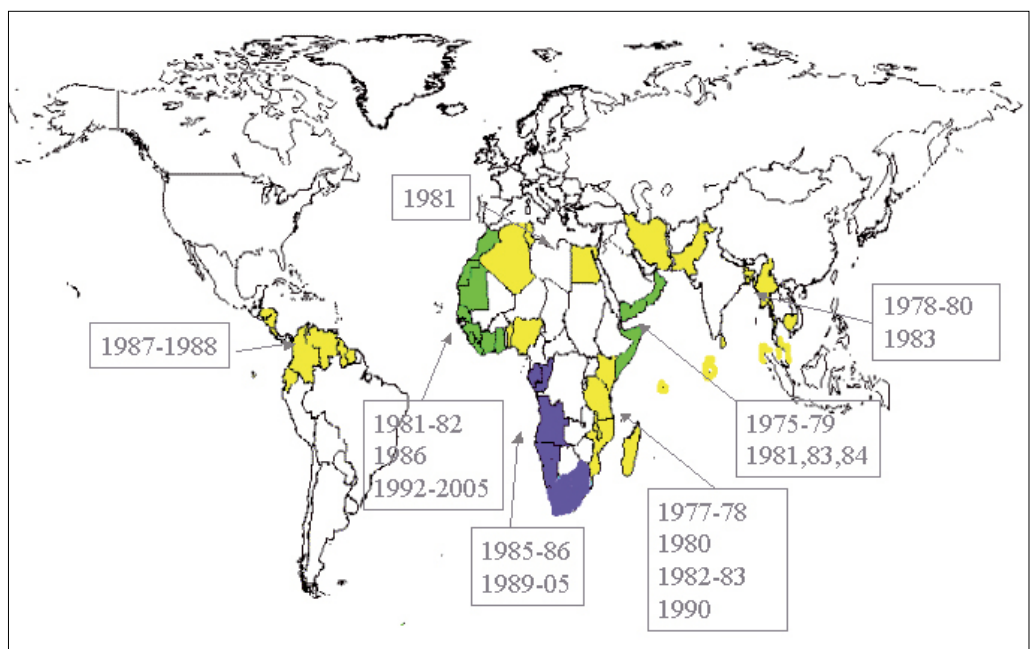
Det sier seg selv at en stab på 15 personer ikke kan beherske alle fagområder, som omfatter ressursforskning og forvaltning, miljø, akvakultur, lovgivning og kontrolltiltak inkludert fiskerioppsyn.

Fagsenteret har derfor en koordineringsfunksjon i forhold til de tunge fiskerifaglige kompetansemiljøene i Norge, først og fremst Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet, men også Christian Michelsens Institutt, Fiskeriforskning, NINA, NIVA, samt konsulentfirmaer og private konsulenter.

Gjennom mer enn 30 år har Havforskningsinstituttet på oppdrag fra Norad og i samarbeid med FNs matvareorganisasjon, FAO, vært ansvarlig for drift av et havforskningsfartøy i utviklingsland. Det nåværende "Dr. Fridtjof Nansen", som for øvrig er det andre i rekken, er nå tolv år gammelt, men forventes med godt vedlikehold å kunne gjøre en god jobb i enda ti år. Siden tidlig på 90-tallet har forskningsinnsatsen med fartøyet vært fulgt opp med betydelige institusjonsbygginge tiltak innenfor Nansenprogrammet med tanke på at landene gjennom en overgangsperiode fullt ut skulle kunne ta ansvar for forskning og forvaltning av egne ressurser.

Namibia – en suksesshistorie

Namibia er et eksempel på en slik vellykket satsing. Ved uavhengigheten i 1990 bidro Norge med betydelige økonomiske ressurser og norsk faglig bistand til oppbygging av forskning, fiskeriovervåking og lovgivning i landet. Gjennom årene

Figur 4.7.1
Land og områder FF "Dr. Fridtjof Nansen" har arbeidet i siden 1975. Areas where RV "Dr. Fridtjof Nansen" has operated since 1975.

”Dr. Fridtjof Nansen” har vært et viktig redskap for ressurskartleggingen i sør.

har namibierne gradvis overtatt ledelsen i prosjektene, i første omgang med fortsatt bruk av norske tekniske ressurserslik som f.eks. ”Dr. Fridtjof Nansen”, men senere med fullt ut egenfinansiert infrastruktur. Det direkte bilaterale faglige samarbeidet med Norge kom til avslutning i 2005, men personell fra Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet vil fortsatt bistå med faglige råd.

I dag, femten år etter oppstarten, fremstår Namibia med en solid stab på forskning, overvåkning og forvaltning av ressursene. Rundt 25 forskere har fått sin grunnopplæring i Norge og inngår i en relativt ung stab med entusiastiske medarbeidere som har satt et lysende eksempel for sine naboland når det gjelder å forvalte egne ressurser på egne premisser.

Hjelp til selvhjelp

Fagsenteret har i dag prosjekter med Vietnam, Thailand, Indonesia, Sri Lanka, Pakistan, Mosambik, Sør-Afrika, Namibia, Angola, Nicaragua og Venezuela, det siste finansiert av Statoil Venezuela, de øvrige via bistandsmidler. Et engasjement i Kina som startet i 1983, er nettopp avsluttet. I tillegg kommer Nansenprogrammet som hittil har vært drevet av Havforskningsinstituttet, men som nå vil bli organisert under FAO, med fortsatt betydelig innsats fra Havforskningsinstituttet. Blant annet skal instituttet fortsatt drive

forskningsfartøyet ”Dr. Fridtjof Nansen”, hovedsakelig i Afrika, og holde den bemannet med sjøfolk, teknisk og vitenskapelig personale.

Virksomheten i prosjektene har sitt utgangspunkt i sentrale elementer i norsk bistandspolitikk: fattigdomsbekjempelse og godt styresett. Gjennom god forvaltning av fiskeressursene og utvikling av akvakultur, samtidig som man tar tilbørlige hensyn til miljøforhold, skal nasjonene kunne sikre næringsrik mat til befolkningen, og private og nasjonale inntekter. Godt styresett skal oppnås gjennom å bygge faglig sterke institusjoner med et godt lovverk i ryggen.

Norsk bistandspolitikk har nå vært gjennom en periode der avbinding av norsk bistand i forhold til nasjonale gjenytelser har preget dagsorden. Det betyr for oss at det er opp til de enkelte lands institusjoner om de vil bruke norsk ekspertise til å gjennomføre prosjektsamarbeid som er bemidlet av Norge. For oss er det gledelig å registrere at til tross for dette, og til tross for at norsk ekspertise er relativt dyr, velger de fleste institusjonene i samarbeidslandene norske partnere. Grunnen kan være at vi har vært til stede lenge, og har rykte for å være pålitelige og dyktige.

Slik vi leser trender og signaler, går vi nå mot en periode der norsk bistand skal kon-

sentrerer mot områder der vi har fortrinn i ekspertise, f.eks. fiskeri og energi. Fra vårt ståsted kan dette synes som en funksjonell konsekvens av at norsk ekspertise har noe verdifullt å tilby i en globalisert verden.

Fra kartlegging til kompetanseoverføring

Har så denne mer enn 30-årige innsatsen innenfor kompetanseoverføring gitt positive resultater? Egenevaluering skal man være forsiktig med, men de eksterne evalueringer vi har fått har stort sett vært gode. Det er også grunn til å nevne at arbeidets karakter har forandret seg betydelig gjennom disse 30 årene. I starten handlet det mest om ren ressurskartlegging, der vi gjorde arbeidet og leverte rapporter til de enkelte landene (Figur 4.7.1). For mange av disse landene representerer disse dataene fremdeles den eneste ressurskartlegging som finnes.

Etter hvert har arbeidet mer gått over til institusjonsbygging og kompetanseoverføring. Forskningsinstitusjoner, forvaltningssystemer og lovgivning skal danne grunnlaget for en bærekraftig forvaltning. Denne fasen stiller krav til langsiktighet, tålmodighet og realistisk optimisme. Samtidig er det nødvendig å forbli funksjonell under vekslende politiske rammebetingelser. De lokale ferdighetene øker også, ikke minst når det gjelder bruk av

datamaskiner og Internett, og dette fører til at samarbeidspartnerne stiller større krav til oss som leverandører av kunnskap.

Den siste trenden vi observerer er at samarbeidslandene nå danner en rekke regionale forvaltningsorganisasjoner. Her har også Fagsenteret spilt en betydelig rolle. Vår lange erfaring med å forvalte delte bestander og fra arbeid i internasjonale organisasjoner har kommet til nytte og står som en garanti for at de regionale organisasjoner som dannes, hviler på en lang juridisk og organisatorisk tradisjon.

Erfaringer å dele

En foruroligende stor del av verdens marine ressurser er overbeskattet til tross for at bestandene forvaltes av høyt kvalifiserte personer og organisasjoner. Miljøet trues av forurensning og habitatødeleggelse. Disse forholdene har sitt utspring i utvik-

lingstrender og ressurskonsum i nord. Er det da grunn til å tro at vi har noe å bidra med på disse områdene i sør?

Vårt svar er ja, og grunnen er at vi gjennom til dels å ha feilet i vår egen forvaltning sitter inne med betydelig kunnskap om hvorfor ting går galt. Riktignok er det ikke alltid like lett å få våre samarbeidspartnere til å akseptere overføringsverdien av disse erfaringene. Egen erfaring rangeres naturlig nok høyere. Men uten en overføring av det vitenskapelige kunnskapsgrunnlaget ville nok feilfrekvensen i beslutninger, med alvorlige nasjonale og regionale konsekvenser, bli høyere.

Vi er derfor trygge på at vår innsats gjør en positiv forskjell for samarbeidende nasjoner, for industrien i disse landene og for befolkningen i sør i deres bestrebelser for å skape en bedre framtid.

30 years of fisheries

development co-operation

IMR's Centre for Development Co-operation in Fisheries (CDCF) has a more than thirty-year work history in a number of countries in Africa, Asia and the Americas. The political base elements are poverty alleviation and good governance. The Centre was established through an initiative by The Norwegian Agency for Development Cooperation (Norad), in order to co-ordinate effort by Norwegian fisheries expertise in development co-operation. The main contributors in CDCF co-ordinated activities are IMR and the Directorate of Fish-

eries, and most activities are financed through Norwegian development funds. The co-operation work spans from resource evaluation and aquaculture development to fisheries management and monitoring, control and surveillance. IMR also operates the RV "Dr. Fridtjof Nansen", mainly in Africa. The "Nansen" Programme will now be taken over by the FAO, but IMR will still manage and staff the vessel. CDCF presently co-operates with the Fisheries Authorities in Vietnam, Thailand, Indonesia, Sri Lanka, Pakistan, Mozambique, South Africa, Namibia, Angola and Nicaragua.